

Dr Aleksandra Izgarjan
Odsek za anglistiku
Filozofski fakultet
Dr Zorana Đinđića 2
21000 Novi Sad

Nastavno-naučno veće
Filozofski fakultet
Ćirila i Metodija 2
18105 Niš

Na osnovu Odluke br. 391/1-8-3-01, Nastavno-naučno veće Filozofskog fakulteta u Nišu donelo je odluku da me imenuje za recenzenta rukopisa *THE AFRICAN AMERICAN EXPERIENCE: AN INTRODUCTION*, autorke doc. dr Ane Kocić Stanković.

RECENZIJIA

Monografija *The African American Experience: an Introduction* docenta dr Ane Kocić Stanković predstavlja važan doprinos proučavanju afroameričke istorije, književnosti i kulture u Srbiji. Autorka sa puno pažnje prilazi uticaju političkih i filozofskih pokreta u afroameričkoj zajednici kroz istoriju i pokazuje kako su oni formirali afroamerički identitet i iznedrili vodeća dela afroameričke književnosti. Poglavlja koji se bave istorijskim razvojem afroameričke zajednice su u finoj ravnoteži sa prikazom pratećih perioda afroameričke književnosti koje je Stanković Kocić uspela da dodatno približi čitaocima kroz citiranje odlomaka iz dela vodećih afroameričkih mislioca, političara i književnika.

Monografija je podeljena na osam poglavlja. U prvom poglavlju autorka se bavi afričkim kontinentom kao kolevkom ljudske vrste i prostorom na kojem su nastale prve civilizacije. Kocić

Stanković analizira ropstvo kao odliku afričkih društava, ali naglašava da ono nije bilo raširena pojava od koje, bar u početku, nije zavisila ekonomija zajednica koje su praktikovale ropstvo. Tek uspostavljanjem trgovine robljem od strane kolonijalnih sila, afrička društva postaju ekonomski zavisna od ropstva. Autorka uspostavlja jasnu razliku između ovog oblika ropstva i ropstva praktikanog u Sjedinjenim Američkim Državama koje se odlikovalo brutalnošću i potpunim fizičkim i mentalnim iscrpljivanjem robova.

U drugom poglavlju Stanković Kocić pruža odličnu analizu ekonomskih, istorijskih i kulturnih faktora koji su oblikovali ropstvo u SAD i svoje nalaze potkrepljuje odlomcima iz dela Harriet Jacobs i Toni Morrison, dve književnice koje su, iako ih deli ceo jedan vek, na svojstven način uspele da čitaocima dočaraju svu patnju žena koje su majke i supruge, ali pre svega robinje. Treće poglavlje se bavi građanskim ratom u SAD i dobom rekonstrukcije. Stanković Kocić ilustruje kako je pokret za ukidanje ropstva uticao na borbu Afroamerikanaca za slobodu, ali i kako se i nakon Građanskog rata i formalnog dobijanja građanskih prava, nastavilo urušavanje prava Afroamerikanaca kroz diskriminatorne zakone donete u državama na jugu SAD. Analiza istorijskih okolnosti se nastavlja u četvrtom poglavlju i ilustruje predrasude i stereotipe sa kojima su se borili Afroamerikanci u prva dva desetleća dvadesetog veka. Autorka uspostavlja dobar kontrast između rasističke doktrine belačke supremacije kroz citat iz minstrel predstave i pesme "We Wear the Mask" Paula Laurence Dunbara i odlomka iz dela Richarda Wrighta.

Peto poglavlje se bavi afroameričkim vođama na početku dvadesetog veka i ukazuje na razliku između ideja Bookera T. Washingtona i W. E. B. DuBoisa. Stanković Kocić ne propušta da ukaže i na žene koje su obeležile ovaj period, pre svega su tu Mary Eliza Church i Ida Wells-Barnett. Šesto poglavlje se bavi Pokretom za građanska prava i fokusira se na najbitnije lidere kao što su Martin Luther King i ciljevi pokreta. Značajno je da Stanković Kocić u prvom delu ovog poglavlja ukazuje na uzroke koji su doveli do pokreta, pre svega na porast siromaštva, kriminala, nasilja, alkoholizma i upotrebe droga u afroameričkim zajednicama. Autorka daje i kratki osvrt na istorijske ličnosti i događaje koji su utrli put borcima za građanska prava tokom četrdesetih, pedesetih i šezdesetih godina prošlog veka. Okosnicu poglavlja čini analiza ličnosti Kinga i njegovih napora da mirnim putem osvoji jednakost i slobodu za Afroamerikance, Nasuprot mirovnom karakteru pokreta koji je predvodio King, stoje militanti pokreti Afroamerikanaca kao što su Crni panteri. Stanković Kocić se bavi nacionalizmom u okviru

afroameričke zajednice u sedmom poglavlju i predvodnicima ove struje. Od posebne je važnosti Malcom X i njegova zaostavština koja je i danas prisutna u afroameričkoj kulturi kao što tačno primećuje Stanković Kocić.

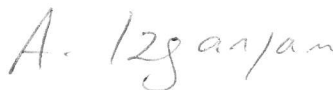
Za razliku od prethodnih poglavlja koja su se prevashodno bavila istorijskim periodima u razvoju afroameričke zajednice, osmo poglavlje predstavlja afroameričke književne tokove i savremenu kulturu. Stanković Kocić izdvaja važne pisce Harlemske renesanse kao što su Langston Hughes, Zora Neale Hurston, zatim prelazi na period Black Arts Movement i dela Gwendolyn Brooks, Lorraine Hansburry, Ralpha Ellisona, Richarda Wrighta i Jamesa Baldwina. Autorka s pravom zaključuje da je savremenu afroameričku književnost obeležio procvat afroameričke ženske književnosti koji se izdvaja sa posebnim odlikama kao što su fokus na sticanje glasa, prekidanje tišine, borbom za prava žena i osvajanje slobode. Ovde se moraju izdvojiti književnice Toni Morrison, Alice Walker i Maya Angelou koje su prve osvojile najvažnije književne nagrade ne samo u SAD, već u slučaju Morrison i na svetskoj sceni jer je ona prva Afroamerikanka koja je dobila Nobelovu nagradu za književnost. Poglavlja koja zatvaraju osmo poglavlje ukazuju da borba Afroamerikanaca za jednaki tretman u američkom društvu još uvek traje. Stanković Kocić naglašava važnost pokreta Black Lives Matter i predsednički mandat Baracka Obame koji su obeležili prvu polovinu dvadeset i prvog veka. Ona ukazuje i na činjenicu da se nastavljaju protesti Afroamerikanaca, ali i nasilje upereno protiv njih, pogotovo ubijanje Afroamerikanaca od strane policijskih snaga. Samim tim, u zaključku autorka iznosi mišljenje da problemi Afroamerikanaca trenutno kao što su siromaštvo, rasno profilisanje i rastuća stopa kriminala u njihovim zajednicama nisu rešeni i da ostaje da se vidi kako će se Afroamerikanci izboriti s njima u budućnosti. Ono što se zasigurno može reći jeste da afroamerička književnost predstavlja jedan od najbogatijih tokova u savremenoj američkoj književnosti.

Zbog svega navedenog, smatram da je monografija Ane Stanković Kocić značajno naučno postignuće. Autorka vešto kombinuje poglavlja sa fokusom na istoriju, kulturu i književnost i pomoću dobro odabranih citata iz dela koje se bave relevantnim periodima pomaže čitaocima da bolje razumeju epohe o kojima piše, kao i ličnosti, događaje i postignuća koje su ih obeležile. Zahvaljujući detaljnom razmatranju istorijskih uzroka najvažnijih pokreta u razvoju afroameričke zajednice, monografija Stanković Kocić će biti od velike koristi studentima koji

pohađaju kurseve iz afroameričke književnosti i kulture. Autorka u uvodnim napomenama navodi da je monografija pre svega namenjena studentima i da je njen prevashodni cilj da ih upozna sa najvažnijim događajima i ličnostima iz afroameričke istorije i temama iz afroameričke književnosti i kulture. Od koristi studentima će biti i kratka obrada tema u odabranim odlomcima, njihovo poređenje i pitanja koja studente navode na dalje promišljanje poglavlja. Monografija je jasno napisana, periodi u afroameričkoj istoriji su sistematski prikazani uz iscrpne komentare autorke tako da čitaoci stižu kompletnu sliku o svakom od ovih perioda. Budući da se autorka bavi izuzetno dugačkim vremenskim tokom, od početka ropstva u afričkim plemenima do savremene afroameričke istorije, time je njen uspeh u tome što je odlično predstavila ovako kompleksan materijal veći.

U Novom Sadu

16. 11. 2020.

Prof. dr Aleksandra Izgarjan, redovni profesor

Odsek za anglistiku

Filozofski fakultet

Dr Zorana Đinidića 2

Novi Sad